HET BELANG VAN LIMBURG
WOENSDAG 21 OKTOBER 2015

HET HOOGSTE WOORD

Door Joos MEESTERS

In Het Hoogste Woord laten we elke woensdag Limburgers aan het woord die onze provincie op de kaart zetten. De ene is misschien bekender bij het grote publiek dan de andere, maar het zijn stuk voor stuk baanbrekers in hun vakgebied.

Ivo Van Hove

FOTO FOTO JAN VERSWEYVELD

Directeur Toneelgroep Amsterdam

"Ik doe niet joviaal tegen David Bowie"

FOTO AFP

AMSTERDAM - "Een jongensdroom", noemt hij het zelf. Wanneer Ivo Van Hove over zijn samenwerking met rockartiest David Bowie praat, klaart zijn gezicht helemaal op. Onder het oog van zijn jeugdidool stoomt de Hamse theaterregisseur en directeur van Toneelgroep Amsterdam de troepen klaar voor de Bowie-musical 'Lazarus', in première op 7 december in New York. En zeggen dat hij eerst dacht dat het een grap was.

Hoe zou je zelf zijn wanneer je een mailtje ontvangt met de vraag of je niet wil samenwerken met de man tijdens wiens concerten je als tiener op de eerste rij stond? Maar het bleek allerminst een grap. Geen drie weken later zat Van Hove met knikkende knieën tegenover de Thin White Duke. De musical is gebaseerd op de film 'The Man Who Fell to Earth' en Michael C. Hall, Dexter uit de gelijknamige tv-serie, speelt het buitenaardse wezen Thomas Newton. Bowie zelf staat niet op de planken, maar is nauw betrokken en componeerde nieuwe nummers.

Het is een zoveelste hoogtepunt voor Van Hove, nadat hij eerder dit jaar Juliette Binoche regisseerde in 'Antigone', een prestigieuze Britse Laurence Olivier Award won voor de regie van 'A View From the Bridge' op West-End in Londen en met datzelfde stuk vandaag debuteert op Broadway. Om tussen Binoche en Bowie een plekje te veroveren in Van Hoves agenda kan je als journalist maar beter geduldig zijn. Maar acht maanden na ons eerste mailtje is het zover en krijgen we een uur onder vier ogen.

Idolen ontmoeten kan ontnuchterend zijn. Valt Bowie mee?

"Absoluut. Ik heb hem leren kennen als een echte kunstenaarsziel. Hij is iemand die rockmuziek gebruikt om zich te uiten. Zijn doel was nooit om *poppy* songs te schrijven en daar veel geld mee te verdienen. Oké, hij heeft veel geld verdiend, maar alleen dankzij het feit dat hij goeie kunst heeft gemaakt. En voorts is hij gereserveerd en dat respecteer ik. Ik voel dat hij niet iemand is die graag heeft dat ik naar zijn vrouw informeer of die samen een glas wil gaan drinken. Het is een inhoudelijke samenwerking en dus ga ik niet joviaal doen."

> **Volgend jaar word ik ereburger van Ham, daar ben ik heel fier op. Oei, dat mocht ik eigenlijk nog niet zeggen**

Is het niet moeilijk om toppers als Binoche of Bowie te vertellen wat ze wel of niet moeten doen?

"Juliette stelde zich in het repetitielokaal gewoon op als elke andere topactrice. Voor Bowie ben ik ook kritisch. Hij heeft mij gekozen omdat hij een regisseur nodig heeft, geen groupie. Vorige week hadden we een gesprek en ik had een lijstje klaar met opmerkingen. Dat vond hij prima. Ik zei bijvoorbeeld: 'Dat ene stuk klinkt me te veel als een musical'. Hij keek me even aan en zei meteen tegen zijn assistent: 'Hij heeft gelijk, *we have to change this*'. Het zijn misschien grote namen, maar ze willen ook gewoon iets maken dat goed is. Wat ik zowel bij Bowie als Binoche terugzie, is dat ze heel goed weten wat ze willen en wat ze niet willen. En ze werken keihard, dag en nacht."

Uw Toneelgroep-actrice Halina Reijn schreef in een column dat we nog maar "het topje van een enorme berg van hongerige sterren" gezien hebben. "Straks gaat-ie nog een musical doen met Jay Z en Rihanna", schreef ze. Zitten er nog verrassingen aan te komen?

"Ja, maar die ga ik nog niet vertellen. Veel mensen hebben 'A View From the Bridge' in Londen gezien of hebben er goeie dingen over gehoord. En dus zijn er op dit moment veel mensen die graag met me willen werken. Volgende week ga ik een hele grote naam ontmoeten. Maar ik ben een goeie katholieke ziel en dus kan ik heel goed met geheimen omgaan."

Wordt u nooit overvallen door faalangst?

"Het is spannend, maar angst heb ik niet. Ik denk dat dat komt omdat ik een heel duidelijke keuze heb gemaakt in mijn leven. Dora van der Groen *(actrice en regisseur, red.)* zei me ooit: 'Jij en toneel, dat is een heel goed huwelijk.' En een huwelijk, dat is in voor- en tegenspoed. Ik ben al honderd keer afgeschreven, maar ik weet dat er een volgende voorstelling komt. Die golfbeweging, daar kan ik heel goed mee leven."

Nochtans was u als zoon van een apotheker niet meteen in de wieg gelegd voor het theater?

"Ik kom van Kwaadmechelen, nu is dat Ham. Toen was het een dorp met tweeduizend inwoners, voornamelijk boeren en Italiaanse mijnwerkers. Ik was het zoontje van de apotheker, de betere klasse dus. Ik was er niet gelukkig want ik hoorde nergens bij. Mijn ouders hebben me naar het Klein Seminarie in Hoogstraten gestuurd, een ouderwets katholiek internaat maar ook een heel goede school. Elke woensdagmiddag had je drie keuzes: sport, buiten de muren gaan om meisjes te versieren of de theatergroep. Intuïtief heb ik voor dat theater gekozen. Daar heb ik de liefde voor theater opgepikt."

Waarom bent u rechten gaan studeren?

"Mijn ouders vonden dat ik eerst iets moest studeren. Pol en soc mocht niet en dus heb ik gekozen voor rechten. Ik was een goede student maar in het derde jaar zat ik in de bibliotheek en besefte ik plots: ik zat hier gisteren, ik zit hier vandaag en ik zal hier over tien jaar nog in rechtsboeken zitten te kijken om de interpretatie van artikel 1342 bis te achterhalen. Dat wil ik niet. Van de ene op de andere dag heb ik tegen mijn ouders gezegd: 'Ik stop ermee'. Ik heb nog een paar maanden de tijd genomen om te achterhalen wat ik wilde en het is regie geworden. Ik heb mijn ziel gevolgd en ik heb er nooit nog een seconde over getwijfeld."

Heeft u eigenlijk nog een band met Kwaadmechelen?

"Ik ben er al lang weg, maar mijn moeder en mijn broer wonen er nog. Ik kom er dus nog af en toe. En volgend jaar word ik ereburger van Ham, daar ben ik heel fier op. *(schrikt)* Oei, dat mocht ik eigenlijk nog niet zeggen. Over Bowie heb ik zo goed kunnen zwijgen en nu verklap ik dit *(lacht)*."

We zullen het niet voortvertellen. Over uw theaterwerk zegt u dat het u eigenlijk niet zo interesseert wat de buitenwereld ervan vindt.

"Ik wil de beste voorstellingen ter wereld maken, maar ik doe niets om het publiek te behagen. Ik wil hen een uniek gevoel geven, niet iets wat ze al kennen. Een extreem avant-gardistische voorstelling als 'A View From The Bridge' zal uiteindelijk in Londen en op Broadway samen door drie- à vierhonderdduizend mensen gezien zijn. Dat grote publiek bereiken is een missie van me, maar ik wil er niets voor doen om hen te bereiken. Ik zie trouwens rondom me dat het meestal niet zo goed lukt als je het bewust nastreeft."

Toen de Nederlandse overheid de schaar zette in de subsidies voor cultuur bent u op zoek gegaan naar geld in de privé-sector. Iets wat Vlaamse gezelschappen ook zouden moeten doen, vindt u?

"Ik vind dat daar in België heel laf rond gedaan wordt. Ze zijn bang dat de politiek nog meer gaat snoeien als ze privésponsors aantrekken. Dat gesprek moet je natuurlijk op tijd met de overheid voeren want dat kan nooit de bedoeling zijn. Ik neem mezelf alleen kwalijk dat ik er niet vroeger mee begonnen ben, want het heeft ons gezelschap heel veel gebracht. In amper een jaar zijn we erin geslaagd om alle verlies aan subsidies te compenseren met privégeld. Tegen het einde van dit jaar zullen we 500 à 600.000 euro aan particuliere middelen hebben, bovenop onze 6,2 miljoen overheidssteun. We hebben een zestigtal mecenassen die 1.000 à 1.750 euro per jaar betalen, daarnaast zijn er particuliere producenten die 10.000 euro per voorstelling investeren en tot slot hebben we grote bedrijven die zich voor grotere bedragen voor meerdere jaren aan ons binden. Voor al die privésponsors organiseren we een aantal dingen, zoals een blik achter de schermen of een ontmoeting met de acteurs. Hun inbreng is niet alleen waardevol op financieel vlak, het zijn ook bevlogen mensen die vaak de beste ambassadeurs zijn gebleken van het gezelschap."

> **Ik ken Matthias Schoenaerts van toen hij zeven was. Hij speelde bij mij thuis want we woonden boven elkaar**

Wat is uw stijl van leiding geven?

"Hard op de inhoud, zacht op de relatie. Ik ben eigenlijk nooit hard op de repetitie, wel doortastend. Als je iemand vertrouwen geeft, is de helft van de strijd al gewonnen. Natuurlijk raak je wel eens ontgooch eld en dan moet je een vervelend gesprek voeren. Weinig mensen durven dat, maar ik doe dat wel. Je kunt iemand heel graag zien en toch zeggen: 'Zo kunnen we niet verder'."

Matthias Schoenaerts, die school liep aan de toneelschool toen u daar les gaf, zei in een interview: "Dat mensen als Dora van der Groen en Ivo Van Hove in mij geloofden, is belangrijker voor mij geweest dan ik ooit zal kunnen uitleggen."

"Ik ken Matthias van toen hij zeven was. Hij speelde bij mij thuis want we woonden boven elkaar. Maar toen hij naar de toneelschool kwam, had ik hem jaren niet gezien omdat ik aan het werk was in Nederland. Toen ik zijn eerste examen zag, zei ik meteen: 'Dat is een topacteur'. Hij was twintig en had toen al wat een ideale Romeo moet hebben: hij was jongen en man tegelijk, een oude ziel in een jong lichaam. Hij speelde met overzicht en had charisma te koop. Zo zijn er niet veel."

U heeft ooit een paar interviews gegeven over een seksuele relatie die u op uw veertiende had met een leraar in het Klein Seminarie. Waarom bent u daarmee naar buiten gekomen?

"Ik heb er twee interviews over gegeven en daar ga ik het bij houden. Ik heb altijd beklemtoond dat het mijn individuele verhaal is en dat ik geen enkel oordeel heb over wat er met wie dan ook gebeurd is. Ik vond alleen dat er nogal eenzijdig tegen dat soort relaties werd aan-

▶Blz. 18

HET BELANG VAN LIMBURG
WOENSDAG 21 OKTOBER 2015

HET HOOGSTE WOORD

▶Vervolg van blz. 17

gekeken. Vaak worden ze gereduceerd tot seksualiteit, maar voor mij was het zoveel meer. Op dat moment in mijn leven was die relatie heel waardevol."

Maar u was nog maar veertien.
"Ik weet al dat ik homoseksueel ben sinds mijn elfde en heb voor mijn veertiende ook al seksuele ervaringen gehad. De idee dat mensen pas seksueel worden op hun veertiende of vijftiende is een illusie."

U werkt en leeft al 35 jaar samen met uw partner en scenograaf Jan Versweyveld. Hoe doen jullie dat?
"Die vraag krijgen we vaak. Het is natuurlijk soms heftig, want we staan bloot aan dezelfde stress. Als ik erdoor zit, zit hij er meestal ook door. Maar blijkbaar kunnen we daar goed mee omgaan. En als directeur van het gezelschap zijn er natuurlijk ook dingen die ik hem niet kan vertellen. Dat kan ik heel goed gescheiden houden."

Zijn jullie kritisch voor elkaar?
"Als we een opera doen, dan weten veel van die zangers niet dat wij een koppel zijn. Vaak ontdekken ze dat pas in de laatste week, wanneer we een glas gaan drinken. Dan vallen ze van hun stoel, omdat Jan en ik helemaal geen tortelduifjes zijn in het repetitielokaal. Dat is ook onze kracht, dat iedereen weet dat we niet per definitie twee handen op een buik zijn. We gaan wel voor hetzelfde: het beste van het beste."

Ik heb nooit onder stoelen of banken gestoken dat ik nog graag een groot project zou doen in Vlaanderen. Maar ze moeten stilaan opschieten want ik ben 56

Heeft u al eens gedacht aan vertrekken bij Toneelgroep Amsterdam?
"Nee, nog nooit. Ik ben heel trouw, zowel privé als daarbuiten. Toen ik hier begon, werd gezegd: 'Hij ziet het maar als een opstapje'. En toen bekend werd dat ik met Binoche en Bowie ging werken dacht iedereen: nu is hij weg. Mijn acteurs waren echt bang. Maar ik ben er nog altijd. Ik weet heel goed wat de waarde is van thuiskomen in dit gezelschap, bij fenomenale acteurs met wie er een vertrouwensrelatie is. Unieke voorstellingen als 'The Fountainhead' of 'Kings of War' zou ik nergens anders kunnen maken. Ik zou gek zijn moest ik hier willen vertrekken."

Ook niet voor een interessante uitdaging in Vlaanderen?
"Ik heb nooit onder stoelen of banken gestoken dat ik nog graag een groot project zou doen in Vlaanderen. En dan bedoel ik geen voorstelling, maar iets van het kaliber van Toneelgroep Amsterdam. Maar ze moeten stilaan opschieten, want ik ben 56. Ik zou graag al mijn ervaring en mijn netwerk terugbrengen naar Vlaanderen, dat geef ik eerlijk toe. Maar voor alle duidelijkheid: ik ben echt niet op zoek."

Uw agenda zit propvol. Waarom werkt u als een bezetene?
"Kijk, waarom heeft Hugo Claus voor euthanasie gekozen? Omdat hij wist dat hij niet meer zou kunnen schrijven en spreken, wat levensnoodzakelijke voorwaarden waren voor hem. Voor mij is dat hetzelfde met toneel. Het drukt uit wie ik ben. Ik werk niet om geld te verdienen en daarna vrije tijd te hebben, zoals veel mensen. Ik wil het leuk hebben in mijn werk en dat heb ik goed voor mekaar. Ik zeg altijd: ik ben een zondagskind. Maar ik heb het afgedwongen en ik werk er keihard voor, dag en nacht. Ik ben misschien een workaholic, maar ik werk graag."

Kunt u er ook van genieten om drie weken aan een zwembad te liggen?
"Ja, maar dan wel met een script bij de hand *(lacht)*."

Ivo Van Hove met Juliette Binoche, die hij regisseerde in 'Antigone'. FOTO AFP

WIE IS

Ivo Van Hove

Van Hove op de uitreiking van de Laurence Olivier Awards. FOTO BELGA

- **Opera- en theaterregisseur**
- Geboren in Heist-op-den-Berg, groeide op in **Kwaadmechelen** (Ham)
- **56 jaar**
- Studeerde aan het **Klein Seminarie** in Hoogstraten
- Stopte zijn rechtenstudie om regie te gaan studeren aan het **RITCS** in Brussel
- Was in **Vlaanderen** artistiek leider van AKT, AKT-Vertikaal en De Tijd
- In **Nederland** stond hij aan het hoofd van het Zuidelijk Toneel in Eindhoven (1990-2000) en het Holland Festival (1998-2004). Sinds 2001 is hij directeur van **Toneelgroep Amsterdam**
- Regisseert momenteel de **Bowie-musical** 'Lazarus', die op 7 december in première gaat in New York
- Kreeg tal van **onderscheidingen**, waaronder twee Obie Awards en twee Laurence Olivier Awards. Werd in 2004 door de Franse regering geridderd tot Chevalier de l'ordre des Arts et des Lettres
- Woont in **Amsterdam**
- Vormt al 35 jaar een koppel met **Jan Versweyveld**, zijn vaste scenograaf

APART

Wat is uw vervelendste karaktertrek?
"Diep vanbinnen ben ik niet de meest sociale. Ik ben niet asociaal maar toch meer van de timide soort. Dat heeft me wel eens parten gespeeld, ook in mijn vak. Gelukkig heb ik de jongste tien jaar veel bijgeleerd."

Waar kunt u veel geld aan spenderen?
"Aan niks eigenlijk. Ik ben geen *big spender*. Ik ga wel graag op café en restaurant, maar een auto vind ik bijvoorbeeld een zinloze uitgave."

Met wat voor auto rijdt u?
"Ik ben zelfs niet zeker. Volgens mij is het een kleine Volvo. Niks speciaals."

Wanneer heeft u voor het eerst de kracht van kunst ervaren?
"Toen ik als kleine jongen de film 'Bambi' zag in de bioscoop in Antwerpen. Ik was er helemaal ondersteboven van. Op de bus op weg naar huis heb ik de hele tijd geweend. Mijn moeder zei: 'Wat is er met jou aan de hand?' Daar is de vlam ontstaan."

Schuilt er een goed acteur in u?
"Nee, zeker niet. Mijn acteurs beweren dat ik goed kan acteren, maar ik weet dat dat niet zo is. Ik kan één seconde heel goed zijn, maar ik kan niet een hele voorstelling dat niveau aanhouden."

Wat kan u ontroeren?
"Film meer dan theater. Theater ken ik te goed. Heel soms gebeurt het nog dat het me te machtig wordt. Dat een acteur iets doet waardoor ik word omvergeblazen."

Welke acteur mag u spelen als uw leven verfilmd wordt?
"Dat is een heel moeilijke vraag. James Franco? *(lacht)* lemand die een beetje yin en yang in zich heeft. Ik leef de hele tijd tussen de mensen en moet voortdurend meningen hebben, maar thuis trek ik me graag terug op mijn kleine eilandje. En hij mag iets geheimzinnigs hebben. Julien Schoenaerts, de vader van Matthias, zei altijd dat ik een lachje heb zoals de Mona Lisa. Je weet niet goed wat je ervan moet denken."

Facebook of Twitter?
"Geen van beiden, daar is het leven te kort voor." (jom)